

якостей (цілеспрямованість, наполегливість, самостійність, сміливість, витривалість та ін.); розвиток професійно-психологічної орієнтованості особистості.

Окремого розгляду під час професійної психологічної підготовки потребує розгляд легенд та застосування документів, за допомогою яких здійснюється прикриття оперативного працівника (несправжніх імітаційних засобів).

Таким чином, завдання, які стоять перед оперативним працівником, котрий здійснює легендоване спілкування, зумовлюють необхідність особливої підготовки. Адже йому одночасно доводиться зосереджувати увагу і на виконанні ролі і на тактиці встановлення довірчих стосунків, і на отриманні потрібної інформації, і на зашифрованні інтересу до цікавлячого об'єкта.

Через це, для вдалого здійснення легендованого спілкування працівникам оперативних підрозділів необхідно мати достатній рівень не тільки професійної психологічної підготовки, а й бути обізнаним у юридичних, оперативно-тактичних, технічних та соціально-географічних сферах.

Шмерецький Є.Є.,

здобувач кафедри юридичної психології НАВС

ПРОБЛЕМА ІНТУЇЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО

Вперше припущення про можливість використання інтуїції в діяльності працівника правоохоронних органів, а саме слідчого було, зроблено А.Р. Ратиновим в статті «Про слідчу інтуїцію» в 1958 році. Головна думка А.Р. Ратина полягала в наступному: «інтуїція доповнює активну діяльність свідомості, перевіряється логікою, підкріплюється доказами та в межах найсуворішої законності може грати позитивну роль». Ця ж думка знайшла своє підтвердження в працях Д.П. Котова, Г.Г. Шиханцева, Г.А. Зорина, Р.С. Белкина. Так, наприклад Д.П. Котов та Г.Г. Шиханцев підкреслювали, що інтуїтивною догадкою процес доказування не закінчується, так як за останньою...повинне слідувати обґрунтування та перевірка достовірності отриманого знання, що неможливо без використання логічних висновків. Тому для доказування є значущою тільки інтуїція, перетворена в чітко сформульовані поняття та положення, коли її можна проаналізувати та логічно пов'язати з подальшими дискурсивними конструкціями.

Прихильником актуальності опрацювання проблеми інтуїції в слідчій діяльності з повним правом можна назвати білоруського правознавця Г.А. Зоріна. Результатом його дослідницьких зусиль стало формулювання етапів інтуїтивного процесу в діяльності слідчого. На його думку, цей процес має наступний перебіг: по-перше, слідчий усвідомлює, що він знайшов рішення, що забезпечує вихід зі слідчого тупика, по-друге, це рішення приходить несподіване, знайдене рішення, як правило, гармонійне, оригінальне, витончене, в інтуїтивно знайденому рішенні можна виявити й засоби його реалізації (тобто перспективу), а при бажанні та певних навичках інтуїтивне рішення можна піддати логічному аналізу та розгорнути його в ретроспективу, тобто здійснити спробу розглянути процес пошуку в напрямку від результату до його джерел, інтуїтивне рішення можна раціоналізувати логічними засобами.

Дуже важливим припущенням науковця в наведеному перебігу процесу інтуїції слідчого, на нашу думку, є можливість піддати логічному аналізу та розгорнути процес інтуїтивного пізнання – це вказує на усвідомлений, але згорнутий в часі характер його перебігу.

Передовими для аналізу піднятих для обговорення проблем є погляди Р.С. Белкіна. Їх квінтесенцію можна надати наступним чином:

- по-перше, інтуїція – це не якась таємнича здатність слідчого вгадувати істину (ці погляди – віддалена від науки проповідь містицизму). Інтуїція – це пряме збагнення розумом істини, що не виводиться свідомим логічним доказуванням з других істин та не витікає безпосередньо з наших чуттєвих сприймань. Вона є безумовною реальністю, яка існує в сфері пізнання;

- по-друге, психологічною основою інтуїції виступає неусвідомлене творче рішення завдання, що базується на тривалому творчому досвіді особистості. Виходячи з цього, слідчу інтуїцію можна охарактеризувати як засновану на досвіді та знаннях здатність безпосереднього рішення слідчих завдань за умови обмежених вихідних даних;

- по-третє, інтуїтивні уявлення наближені до припущень. Різниця між ними складатиметься не в ступені доказування – вони обидва носять вірогідний характер, а в тому, що припущення є результатом логічної діяльності, продуктом свідомих мисленевих побудов, а інтуїція – неусвідомлене збагнення окремих положень, що виведені логічним шляхом;

- по-четверте, інтуїція – реальність мислення та не є об'єктом правового регулювання – до нього неможливо застосувати приписання

думати так й не інакше. Ні процес, ні прийоми мислення не можуть бути моральні чи не моральні. Аморальні можуть бути думки, але не шлях, по якому людина до них йшла, не шлях роздумів.

Водночас, ми не згодні з позицією видатного правника стосовно незалежності інтуїції від характеру досвіду та знань людини на яких вона ґрунтується.

Інтуїтивне мислення відіграє велике значення в безпосередній роботі працівників правоохоронних органів за поглядами В.Л. Васильєва. За допомогою інтуїції «можна окреслити район пошуку, сконцентрувати творче мислення. Тут спрацьовує неусвідомлене вирішення проблемної ситуації та ознаки елементів, з яких вибудовується її рішення. Саме ці, первинно не усвідомлені ознаки елементів проблемної ситуації скеровують процес рішення по вірному шляху, а «несподіване» для слідчого – «осяяння» є зовнішнім проявом, інтелектуальною інтуїцією. Ми повністю згодні з позицією дослідника, що інтуїція розвивається поступово, з початком набуття безпосереднього досвіду. Значна роль, при цьому, на думку В.Л. Васильєва, належить практичному досвіду та наочності матеріалу в ході навчання (прикладів, конкретних випадків, що ілюструють теоретичні положення). Актуальним, за його поглядами, ставити питання про індивідуальні особливості розвитку інтуїції, та відповідно її детермінантах.

Серед доступних для нас досліджень інтуїції в роботах сучасних дослідників є праці С.В. Забегаліної, Д.В. Сакович та І.А. Цховребової, які неоднаково трактують сутність та детермінанти інтуїції в діяльності правоохоронця. Узагальнюючи наведене слід констатувати наявність дискусійного предметного поля наукового аналізу феномена інтуїції в юридико-психологічних дослідженнях.

Шульга Л.В.,

здобувач кафедри юридичної психології НАВС

ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА З НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Більшість вирішуваних адвокатом професійних завдань має творчий (багатоваріантний) характер, отже потребує значних інтелектуальних зусиль. Його діяльність – переважно інтелектуальна за змістом, оскільки її предметом є не матеріальні об'єкти, а, передусім,